

ETIČKI KODEKS
Fondacija Sistemski trening institut
Institut Mentis

UVOD

Etički kodeks se odnosi na sve članove Fondacije Sistemski trening institut - Institut Mentis i za sve članove je obavezujući dokument. Etički kodeks je primjenjiv na ponašanje svih članova prema njihovim klijentima, edukantima, supervizantima i ostalim kolegama. Važnost poštovanja etičkog ponašanja je od suštinskog značaja za psihoterapijski rad i savjetodavnu praksu i stoga je posvećenost svakodnevnoj primjeni etičkih principa obavezujuća za svakog člana. Svi članovi Fondacije prihvataju da prakticiranje psihoterapije zahtjeva odgovornost u odnosu na njih same, u odnosu na njihove psihoterapijske zadatke, a također i odgovornost prema klijentima koji su sebe povjerali profesionalnom psihoterapeutu te tako s njom / njim stupili u poseban odnos.

Fondacija donosi etički kodeks i odgovorno je za njegovo provođenje u praksi. Etički kodeks su dužni poštovati svi članovi Fondacije: edukatori, terapeuti i edukanti.

Etička uputstva Fondacije služe:

- da zaštite klijente/pacijente od neetičkih primjena psihoterapije svih psihoterapeuta i svih edukatora.
- da postave standarde ponašanja za sve svoje članove
- da postave osnovu za upućivanje prigovora i žalbi.

1. PRIMJENJIVOST

Slijedeća etička uputstva obvezuju sve članove Fondacije.

2. PSIHOTERAPEUTSKA PROFESIJA

Psihoterapeutska profesija je odvojena naučna profesija. Ona se bavi dijagnosticiranjem, razumijevanjem i planskim tretmanom psihosocijalnih, i psihosomatskih promjena, smetnji ponašanja i stanja patnje pomoću naučnih i psihoterapeutskih metoda. Psihoterapeutski proces se bazira na interakciji između jednog ili više klijenata / pacijenata i jednog ili više psihoterapeuta s ciljem promicanja promjena u sferi kvalitete života i daljnjeg razvoja klijenta. Psihoterapijsku profesiju određuje obaveza ispunjenja prije spomenutih ciljeva. Od psihoterapeuta se traži da upotrebe svoju stručnost i da vode računa o dostojanstvu i

samopoštovanju pojedinca u najboljem interesu klijenta / pacijenta. Profesionalno stajalište psihoterapeuta mora biti u skladu s njenim / njegovim profesionalnim treningom.

2a. Odnos terapeut - klijent, edukator - edukant

- Odnos terapeut / klijent, edukator / edukant je profesionalni odnos u okviru kojeg je dobrobit klijenta / edukanta osnovna briga terapeuta / edukatora.
- Dostojanstvo, jedinstvenost i vrijednost klijenta / edukanta uvijek se mora poštivati.
- Cilj porodično sistemskog terapeuta je unapređivanje svjesnosti klijenta / edukanta, ohrabrivanje samopodrške, te olakšavanje ličnog razvoja i autonomije klijenta sa naročitim osvrtom na povećanje mogućnosti izbora koji im je dostupan, zajedno s njihovom sposobnošću / voljom da prihvate odgovornost za odluke koje donose.
- Porodično sistemski terapeuti moraju shvatiti koji je značaj odnosa za uspješnu terapiju te biti svjesni njegove snage i utjecaja u okviru terapeutske situacije. Uvažavajući profesionalno saznanje o važnosti odnosa terapeut / edukator ne smije eksploatirati klijenta / edukanta finansijski, seksualno, emocionalno ili socijalno.
- Seksualno zlostavljanje u formi ponovljenih komentara, gesti ili fizičkog kontakta seksualne prirode smatra se neetičkim.
- Porodično sistemski terapeut mora biti svjestan situacije u kojoj se neki drugi odnosi i vanjske obveze sukobljavaju s interesima klijenta. U slučaju takvog konflikta interesa dužnost porodično sistemskog terapeuta je da radi na tom problemu.
- Porodično sistemski terapeuti moraju biti svjesni da dvostrukost odnosa sa zaposlenikom, bliskim prijateljem, rođakom ili partnerom utječe na profesionalni sud.
- Svaki oblik zloupotrebe je prekršaj profesionalnih psihoterapeutskih smjernica. Odgovornost za takve postupke leži isključivo na psihoterapeutu. - Izostanak odgovornosti u odnosu na povjerenje i ovisnost u psihoterapiji ozbiljan je prekršaj tretmana.

2b. Prijavljivanje etičkih kršenja

- Ako je očigledno etičko kršenje značajno naškodilo ili je verovatno da će značajno naškoditi osobi ili organizaciji i nije prikladno za neformalno rješavanje u skladu sa standardom ili se ne rješava pravilno na taj način, psihoterapeuti su dužni preduzeti dalje mjere primjerene situaciji.
- Takva akcija može uključivati upućivanje državnim ili nacionalnim komitetima za profesionalnu etiku, državnim odborima za licenciranje ili odgovarajućim institucionalnim organima.

2c. Žalbeni postupak

Fondacija Sistemski trening institut ima postupak za podnošenje pritužbi, uključujući informacije o prihvatljivosti ili na drugi način pritužbe treće strane protiv praktičara; odobreno od strane Fondacije i prikladno za praktičare i njihove klijente. Svrha Žalbenog postupka je pružiti praktičarima i njihovim klijentima jasne informacije o postupku

podnošenja pritužbe i postupku koji je uključen u pritužbu. Svi terapeuti moraju se čvrsto pridržavati žalbenog postupka svoje organizacije ili krovne organizacije, ako ih ima.

2c.1. Podnošenje pritužbe: Klijentu koji se žali se savjetuje da kontaktira Fondaciju.

2c.2. Zaprimanje pritužbe: Organizacija koja se žali osigurat će da terapeut bude obaviješten u najkraćem mogućem roku i da terapeut ili podnositelj pritužbe bude obaviješten o postupku reklamacije.

2c.3. Prigovor: Nakon završetka Žalbenog postupka unutar organizacije potrebno je navesti vremenski okvir postupka u kojem se navode rokovi, razlozi i postupci.

2c.4. Izvešća Fondacije: Ako se prihvati žalba, Fondacija će obavijestiti krovnu organizaciju Savez Psihoterapijskih Udruženja u BiH (SPUBiH).

2c.5. Prihvaćene pritužbe i presude: Psihoterapeuti/savjetnici/nadzornici dužni su obavijestiti Fondaciju ako im se prigovori u drugoj organizaciji članici, ako su osuđeni za bilo koje kazneno djelo koje se može prijaviti ili ako je parnica usmjerena protiv njih svojim radom kao psihoterapeuta/savjetnika/nadzornika.

2c.6. Ponašanje kolega: Kolege koji smatraju da ponašanje njihovih kolega nije primjereno ili nije u skladu s etikom organizacije dužni su podnijeti žalbu unutar Fondacije, člana SPUBiH.

2c.7. Ostavka člana organizacije ne bi se trebala miješati u istražni postupak sve dok je tijekom članstva te osobe došlo do navodnog propusta.

2c.8. Kazne: Psihoterapeuti/savjetnici/nadzornici suspendirani ili izbačeni iz Fondacije automatski su protjerani kao članovi iz SPUBiH.

2c.9. Praćenje pritužbi: Član Fondacije dužan je svake godine obavijestiti SPUBiH o broju zaprimljenih pritužbi, kao i o prirodi njihova sadržaja i rasporedu odluke.

3. PSIHOTERAPIJSKI ODNOS

Na početku psihoterapijskog tretmana od terapeuta se očekuje da svog klijenta / edukanta upozna s njihovim pravima s naglaskom na sljedeće:

- upoznaje ga s terapijskom metodom koja će se upotrebljavati (prilagođena i odgovarajuća psihoterapijskom tretmanu)
- upoznaje ga s uslovima uključujući način otkazivanja seansi i prekidanja tretmana.
- s opsegom i vjerojatnim trajanjem psihoterapijskog tretmana.
- finansijski uslovi tretmana kao što su: cijena seanse, plaćanje propuštenih seansi itd.
- povjerljivost - procedura žalbe Pacijentu / klijentu treba dati priliku da odluči ući u psihoterapiju i da izabere psihoterapeuta.

Psihoterapeuti kao i ostalo osoblje vezani su principima povjerljivosti u vezi svih informacija koji su dobili tijekom psihoterapeutske prakse. Isti princip povjerljivosti se odnosi i na superviziju.

3a. Povjerenje

- Cjelokupan odnos između klijenta / edukanta i terapeuta / edukatora smatra se povjerljivim. Kada kod terapeuta / edukatora postoji bilo kakva sumnja u pogledu granica povjerenja ona / on mora zahtijevati superviziju.

- Klijent / edukant treba biti obaviješten da u izuzetnim okolnostima, kada je on (klijent) u opasnosti terapeut / edukator može raskinuti odnos povjerenja i poduzeti odgovarajuće korake.
- Kada terapeut / edukator želi koristiti određene informacije dobivene tijekom rada mora dobiti odobrenje klijenta / edukanta te sačuvati njihovu anonimnost.
- Kada terapeut želi snimati (audio ili video) sesiju u svrhe supervizije ili druge edukacijske svrhe, obavezno je dobiti pismenu dozvolu klijenta. Svrha upotrebe materijala mora biti jasno specificirana u dokumentu.

3b. Integritet

- Psihoterapeuti nastoje promovirati tačnost, iskrenost i istinitost u znanosti, podučavanju i praksi psihoterapije.
- U tim aktivnostima psihoterapeuti ne krade, varaju ili učestvuju u prevarama, podmićivanju ili namjernom pogrešnom predstavljanju činjenica.
- Psihoterapeuti nastoje održati svoja obećanja i izbjeći nerazborite ili nejasne obveze.

3c. Lični problemi i konflikti

- Psihoterapeuti se uzdržavaju od pokretanja aktivnosti kada znaju ili bi trebalo da znaju da postoji značajna vjerojatnost da će ih njihovi lični problemi spriječiti da obavljaju svoje aktivnosti vezane za posao na kompetentan način.
- Kada psihoterapeuti postanu svjesni ličnih problema koji mogu adekvatno da ometaju njihovo obavljanje radnih obaveza, oni preduzimaju odgovarajuće mjere, kao što su dobijanje stručnih konsultacija ili pomoći, i odvrću se od toga da li treba da ograniče, suspenduju ili prekinu svoje obaveze vezane za rad.

4. LJUDSKA PRAVA

4a. Nepravdna diskriminacija

- U svojim aktivnostima vezanim za posao, psihoterapeuti se ne bave nepravdom diskriminacijom na osnovu starosti, pola, rodnog identiteta, rase, etničke pripadnosti, kulture, nacionalnog porijekla, religije, polne orijentacije, invaliditeta, socioekonomskog statusa ili bilo koje osnove propisane zakonom.

4b. Seksualno uznemiravanje

- Psihoterapeuti se ne bave seksualnim uznemiravanjem. Seksualno uznemiravanje je seksualno navođenje, fizički napredak, ili verbalno ili neverbalno ponašanje koje je seksualne prirode, koje se manifestuje u vezi sa aktivnostima psihoterapeuta, i da je ili
(a) nepoželjno, uvredljivo i stvara neprijateljsko radno mjesto ili obrazovno okruženje, a psihoterapeuta zna ili mu je rečeno

(b) dovoljno ozbiljno ili intenzivno da bude uvredljivo prema razumnoj osobi u kontekstu. Seksualno uznemiravanje može se sastojati od jednog intenzivnog ili teškog čina, ili višestrukih upornih ili sveprisutnih radnji.

4c. Drugo maltretiranje

- Psihoterapeuti se svjesno ne bave ponašanjem koje uznemirava ili ponižava osobe sa kojima komuniciraju u svom radu na osnovu faktora kao što su starost, pol, rodni identitet, rasa, etnička pripadnost, kultura, nacionalna pripadnost.

4. PROFESIONALNA SPOSOBNOST I RAZVOJ

- Psihoterapeuti trebaju prakticirati svoju profesiju na kompetentan i etički način. Od njih se traži da prate istraživanja i razvoj u naučnom području psihoterapije. Kako bi to postigli trebaju se neprestano profesionalno razvijati.
- Porodično sistemski terapeuti / edukatori imaju posebnu odgovornost da nastave svoj lični i profesionalni razvoj putem regularne supervizije, daljnjih treninga i ličnom terapijom.
- Razvoju profesionalnih sposobnosti doprinosi učešće u istraživanjima i publiciranje radova.
- Terapeuti / edukatori moraju obratiti pažnju na situacije u kojima je uočljiva limitiranost njihove profesionalne kompetencije. Kada to primijete potrebna je konsultacija s kolegama ili supervizorom. Moguće je i da rješenje situacije bude u prepuštanju klijenta / edukanta drugom terapeutu.

5. PRAVA / OBJEKTIVNA ISTINITA INFORMACIJA

- Informacija data klijentu / edukantu mora biti istinita, objektivna i prava. Bilo kakvo krivo i neutemeljeno oglašavanje i obećavanje ozdravljenja je nedopustivo.
- Reklama treba biti ograničena na deskriptivne stavove o raspoloživim uslugama i kvalifikacijama osobe koja ih pruža. Reklama ne treba obuhvaćati svjedodžbe, vršiti usporedbe s drugim terapijskim pristupima ili na bilo koji način nagovještavati da su spomenute usluge efikasnije od onih predviđenih u drugim školama psihoterapije.

6. PROFESIONALNA ODGOVORNOST I ODNOS S KOLEGAMA

- Tamo gdje je potrebno terapeuti / edukatori rade interdisciplinarno s drugim kolegama za dobrobit klijenta / edukanta.

- Psihoterapijska praksa predstavlja aktivnost koja podrazumijeva prihvaćanje profesionalne odgovornosti prema klijentima, kolegama i društvu u cjelini. Dobrobit svakog klijenta predstavlja osnovnu brigu psihoterapeuta.
- Terapeuti / edukatori moraju poduzeti odgovarajuće mjere kako bi obezbijedili sigurnost svojih klijenata / edukanata u fizičkom okruženju u kojem se odvija terapija.
- Terapeutima / edukatorima se preporučuje da svoj profesionalni rad adekvatno pokriju odgovarajućim osiguranjem odštete.
- Kao uposlenici ili poslodavci Fondacije, psihoterapeuti se ne upuštaju niti provode prakse koje su nehumane ili rezultiraju ilegalnim ili neetičkim radnjama. Takve prakse uključuju, ali nisu ograničene na, prakse koje su zasnovane na razlikama u rasama, invaliditetu, godinama, spolu, seksualnoj orijentaciji, religiji ili nacionalnom porijeklu. Odnosi se kako na rad sa klijentima, tako i na zapošljavanje, promociju i edukaciju.

7. ETIČKA UPUTSTVA ZA TRENING IZ PORODIČNO SISTEMSKE PSIHOTERAPIJE I SAVJETOVANJA

Prije spomenuta etička uputstva također se primjenjuju na odnos između edukatora/supervizora i edukanta.

Kao edukatori/treneri, terapeuti prepoznaju njihovu primarnu odgovornost da pomažu drugima u sticanju znanja i vještina, te da održavaju visoki standard edukacije prezentirajući sve informacije u cjelini, objektivno i tačno.

8. PROVOĐENJE ISTRAŽIVANJA U PRAKSI

- Nakon što je donio odluku o provođenju istraživanja, psihoterapeut razmatra alternativne pravce u koje bi se mogla uložiti istraživačka energija i resursi. Na temelju ovog razmatranja, psihoterapeut provodi istraživanje s poštovanjem i brigom za dostojanstvo i dobrobit ljudi koji sudjeluju te uz poznavanje propisa i profesionalnih standarda koji reguliraju provođenje istraživanja s ljudskim sudionicima.
- U planiranju studije, psihoterapeut koji provodi istraživanje (istraživač) ima odgovornost pažljivo procijeniti njegovu etičku prihvatljivost.
- Istraživač uvijek zadržava odgovornost za osiguravanje etičke prakse u istraživanju. Istraživač je također odgovoran za etički odnos prema sudionicima istraživanja od strane suradnika, asistenata, studenata i zaposlenika.
- Istraživač štiti sudionika od tjelesne i psihičke nelagode, štete i opasnosti koje mogu proizaći iz istraživačkih postupaka.
- Podaci dobiveni o sudioniku istraživanja tijekom istraživanja su povjerljivi osim ako nije drugačije unaprijed dogovoreno. Kada postoji mogućnost da drugi mogu dobiti pristup takvim informacijama, ta se mogućnost, zajedno s planovima zaštite

povjerljivosti, objašnjava sudioniku u sklopu postupka dobivanja informiranog pristanka.

9. DOPRINOS ZDRAVSTVENOM SEKTORU

S obzirom na njihovu socijalnu odgovornost psihoterapeutima se savjetuje da sudjeluju u pružanju i kreiranju uvjeta življenja koji će unaprijediti, podupirati i uspostavljati psihološko zdravlje i općenitu daljnju zrelost i razvoj naroda.

10. PSIHOTERAPIJA KAO PROFESIJA

Psihoterapeuti će nastojati da se u svojim javnim istupima bilo pisanim ili usmenim, uzdržavaju od štetnih izjava zaključaka i / ili aluzija-nagovještaja koji podcjenjuju položaj, kvalifikacije ili karakter kolega. Psihoterapeuti također prihvaćaju odgovornost da se suoče s kolegama, koji se ponašaju suprotno etičkom kodu i da ih upute odgovarajućem odboru.

11. POVREDA ETIČKOG KODEKSA

Svaki član društva mora biti upoznat sa žalbenim postupkom prilikom povrede etičkog kodeksa.